

ЗНАУКОВІ КАДРИ

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 31 (729)

Середа, 7 листопада 1962 р.

Ціна 2 коп.

РОКИ СВІДЧАТЬ

Прикрашається рідний університет.

Фото М. Ключицького.

У людей праці завжди була мрія: звільнитися від експлуатації, соціального та національного гніту. Минали століття, овіяні бурями класових битв, а мрія про справедливе, розумне упорядкування життя на землі продовжувала тривожити серця країнних людей. Про це писали книги, складали поеми, легенди, пісні. Але все це було лише мрією. А як здійснити цю мрію, як досягнути бажаних берегів щасливого життя, — людство не знало.

Лише Маркс, Енгельс і Ленін науково визначили закономірності суспільного розвитку, освітили своїм вченням шлях народів до здійснення їх заповітної мрії. Спочатку десятки і сотні, потім тисячі та мільйони людей, натхненні ідеалами комунізму, йшли на штурм старого світу.

Рік за роком буде здійснювати свій стрімкий, нескінченний біг час, але в пам'яті людей ніколи не згасне той буремний день 1917 року, коли крейсер «Аврора» громом своїх гармат проголосив початок нової ери в історії людства — ери краху капіталізму і утвердження комунізму, утвердження нового світу.

І він, цей новий світ, живий і реальний, світ без горя і нужди, уже торжествує. Він у сяйві вогнів новобудов, в освоєнні просторів цілих земель, в польотах наших космічних кораблів, в миролюбних прагненнях соціалістичних країн, які борються за виключення воєн з життя людства, за мирне співіснування та економічне змагання двох світових соціальних систем.

Порівнюючи політичну карту світу в 1917 році і в наші дні, прогресивне людство з гордістю відзначає, що зараз соціалізм будується не на одному острові, оточеному капіталістичним світом. Соціалістичному табору належить більше чверті території земної кулі, де уже проживає 1.072 мільйони чоловік, або 35,5% населення нашої планети.

Це свідчить про те, що імперіалізм безповоротно втратив панування над великою частиною народів і що визначилася головна магістраль, по якій людство йде вперед.

Швидко розвиваються країни соціалізму. Середньорічні темпи зростання їх промислового виробництва становили в 1951—1960 рр. 13,6%, а в буржуазному світі — 5%.

Прапором носцем мільярдної армії будівників нового світу є Радянський Союз — країна Жовтневої революції. Радянські люди, переборюючи всілякі перешкоди на своєму шляху, впевнено йдуть вперед, до комунізму.

Бурхливо розвивається промисловість, за круте піднесення сільського господарства борються хлібороби.

Активну участь в піднесенні сільського господарства Одеської області бере колектив нашого університету. Особливо добре в цьому році потрудились на полях колгоспів та радгоспів області студенти історичного факультету в цілому, студенти першого курсу механіко-математичного, фізичного, біологічного, українського відділу

філологічного факультетів, першого та третього курсів французького та німецького відділів факультету іноземних мов.

На основі бурхливого росту індустрії, піднесення сільського господарства партія добивається невпинного піднесення добробуту трудящих. Недалеко той день, коли СРСР буде мати небачені по своїй могутності продуктивні сили, перевищить рівень найбільш розвинених країн і займе перше місце в світі по виробництву продукції на душу населення. В основному будуть забезпечені потреби радянських людей в житловій площі. Радгоспи і колгоспи перетворяться у високопродуктивні, прибуткові господарства. Зникне важка фізична праця. СРСР стане країною найкоротшого робочого дня.

Радянська наука зміцнить завойовані нею передові позиції в найважливіших галузях знань і займе провідне місце в світовій науці. Але само це не прийде. Необхідні зусилля багатьох людей. Необхідно, щоб всі радянські люди працювали по-комуністичному.

Священний обов'язок багатотисячного колективу університету перед Батьківщиною полягає в тому, щоб із його стін виходило все більше висококваліфікованих спеціалістів, педагогів та учених.

Кожний день життя нашої країни, яка йде назустріч 45 роковинам Великого Жовтня, показує, наскільки безмежна народна любов до Комуністичної партії, яке велике політичне і трудове піднесення викликав ХХІІ з'їзд КПРС.

Під прапором Великого Жовтня, під керівництвом Ленінської партії, наша країна впевнено йде вперед, до перемоги комунізму.

Нинішнє покоління радянських людей, наша молодь буде жити при комунізмі!

ЯСКРАВО І ПЕРЕКОНЛИВО

В день 45-річчя Великого Жовтня погляди всього прогресивного людства звернені до нашої країни, трудящі якої за висловом М. Горького «делают планетарное дело». Про великий вплив Жовтня, який докорінно змінив шлях розвитку народних мас, яскраво і переконливо говорять визначні представники революційного руху всіх країн.

Дуже вдало визначив роль Жовтня секретар ЦК Монгольської Народної Республіки Ю. Цеденбал, який писав, що «Велика Жовтнева соціалістична революція, як ні одна інша із минулих революцій, глибоко і послідовно розв'язала питання про докорінне перетворення суспільства, про ліквідацію всіх і всяких форм рабства, гніту та експлуатації».

Роза Люксембург, яка все своє життя невтомно боролася проти казуїстичних форм опортуністського лицемір'я і підлоти, але не бачила в Європі людей, які могли б знову піднести прапор К. Маркса і Ф. Енгельса, писала із в'язниці: «Прекрасні події, які здійснюються в Росії, діють на мене як елексир життя. Те, що там відбувається, є для нас чудотворною звісткою; я боюся, що всі ви недостатньо високо все це оцінюєте, недостатньо повно розумієте, що те, що там відбувається, — наша власна справа».

І дійсно, принципи Жовтня,

практично здійснені в нашій країні, стали провідними для робітників Заходу і Сходу. «Жовтнева революція, — пише В. Гомулка, — показала робітникам і селянам всього світу, що скінчення влади капіталу і завоювання політичної влади реально можливі для них». Саме завдяки своїй життєвій силі «Жовтнева революція, — підкреслював Г. Георгіу-Деж, — поклала початок величезному революційному процесу у всьому світі, який в ряді країн Європи та Азії привів до перемоги сил соціалізму і встановлення влади робітничого класу».

А Франс у зверненні до виборців Парижа, викриваючи плани антирадянської інтервенції імперіалістів, закликав парижан: «Ви засудите буржуазних правителів, які намагаються ціною золота і людських жертв потопити в крові російську революцію, тому що, на його думку, необхідно, щоб там не було, захистити справу, яка «принесла світу перший досвід влади, яка управляє для народу, здійснюється народом». «Під впливом цієї події, — пише М. Торез, — масовий рух у Франції розгорівся з новою силою і піднявся на вищий ступінь».

В Англії, за словами Г. Полліта, «ні одна подія не народила такої любові і гордості друзів, такої ненависті і злості ворогів, як титанична Жовтнева революція».

Особливо перелякались англійські буржуа і лорди, які вбачали у Жовтні для народів Британської імперії заклик скинути колоніальне ярмо. Англійський міністр у справах Індії Монтегю в квітні 1918 року, доповідаючи уряду, заявив, що «революція в Росії з самого початку розглядалась в Індії, як «перемога над деспотизмом». І це зрозуміло. «Прогресивні кола Індії, — писав покійний генеральний секретар КП Індії Аджой Гхош, — знають, з якою глибокою симпатією і захопленням ставився безсмертний Ленін, засновник першої в світі соціалістичної держави, до національно-визвольної боротьби індійського народу».

В США — в цій головній цитаделі капіталістичного бандитизму, — робітники, за словами У. З. Фостера, «жваво відгукнулись на більшовицьку революцію Жовтня 1917 року. Саме в цей період ліве крило, яке зароджувалося в американському робітничому русі, вперше почуло про Леніна».

В Італії, як свідчить член керівництва ІКП Петро Сенья, звістка про Жовтень була каталізатором могутнього народного руху, а ім'я Леніна стало найпопулярнішим. Газета соціалістичної партії «Аванті» писала тоді: «Ленін, безперечно, став найвизначнішою людиною сучасності».

Буржуазна преса Франції, Італії, Англії надзвичайно занепокоєна і гарячково слідкує за кожним рухом великого революціонера, тому що Ленін «має величезні заслуги перед російською революцією, це людина великої культури, яка відзначається кристалічною чесністю і бездоганністю в особистому житті... Ленін — переконаний і пристрасний послідовник революційного марксизму, невтомний і наполегливий трудивник».

Наведені вище висловлювання визначних діячів міжнародного визвольного руху переконливо доводять інтернаціональний характер Жовтневої революції. Про це ж говорить генеральний секретар компартії Західної Німеччини Макс Рейман: «Ідеї Леніна і виховані ним в душі пролетарського інтернаціоналізму партії більшовиків завжди допомагали німецькому робітничому рухові».

На зорі соціалізму, в 1918 році, М. Горький писав: «Російський робітник-соціаліст звернув на себе увагу всього світу. Він немовби складає екзамен своєї політичної зрілості перед обличчям людства, він показує себе всім людям землі творцем нових форм життя».

В даний час цей екзамен складено. СРСР і країни народної демократії невпинно йдуть вперед і ведуть за собою людство.

Доцент К. Д. ПЕТРЯЄВ.

Готується святковий стенд.

ОСТАННІМ ЧАСОМ

З УСТРІЧАЮЧИ 45-ту річницю Великої Жовтневої соціалістичної революції, колектив професорів та викладачів фізичного факультету, наукові співробітники Інституту фізики, Астрономічної обсерваторії, проблемної лабораторії аерозолей та науково-дослідної лабораторії напівпровідників досягли значних успіхів у своїй науковій роботі.

На початку жовтня відбулася III міжвузівська конференція з питань випаровування, горіння та газодинаміки дисперсних систем (Голова комісії проф. Є. А. Кирилов, заступники проф. В. А. Федосеев та доц. Д. І. Поліщук). В роботі цієї конференції взяли участь кафедра загальної та молекулярної фізики, Інститут фізики, проблемна лабораторія аеродисперсних систем ОДУ та делегати відповідних організацій з інших міст Радянського Союзу.

Всі учасники цієї міжвузівської конференції висловили побажання і далі скликати подібні конференції, надаючи їм характер всесоюзних конференцій.

Нещодавно в університеті відбувся перший міжвузівський науковий семінар з фізики напівпровідників. В роботі семінару взяли участь кафедра експериментальної фізики, науково-дослідна лабораторія напівпровідників ОДУ, представники кафедр фізики ряду вищих учбових закладів, а також інженери виробництва. Робота такого семінару безперечно сприятиме встановленню більш тісного контакту між науковими працівниками та інженерами виробництва.

В цьому році велика робота велася в Астрономічній обсерваторії. Під керівництвом професора В. П. Цесевича успішно виконана робота по вивченню перемінних зірок. Більша частина роботи уже опублікована в 1962 році, а частину її заплановано видати в 1963 році. Створено атлас розвідувальних карт для 2000 перемінних зірок, який буде надруковано найближчим часом.

Під керівництвом Б. В. Новопашенного астрометристи закінчують роботу над спостереженням точних координат «слабких зірок».

Готуючись до свята

Колектив біологічного факультету діяльно готується до свята Великої Жовтневої соціалістичної революції. Створена і працює спеціальна комісія по підготовці та організації свята. На факультеті буде проведено урочистий вечір. Силами студентів та викладачів вже підготовлено концерт.

Група студентів (Мірошников, Колязін та ін.), під керівництвом ст. викладача Л. Ю. Бешевлі працюють над оформленням колон демонстрантів. Вони готують панно «Політ в космос», «Успіхи біологічної науки», лозунги і транспаранти. Учасники демонстрації будуть нести букети живих квітів.

П. СТОЛЯР.

Підбірка матеріалів «Факультети — Жовтню» підготовлена нашим кореспондентом В. Ф. Головченко.

„ЗА НАУКОВІ КАДРИ“
СТОР. 2, 7 Листопада 1962 р.

Освоєно фотоелектричний метод спостереження блиску зірок. Н. А. Мискін провів дослідження швидких коливань блиску R Північної Корони.

Фотографічні спостереження метеорів виконані під час Міжнародного Геофізичного року опрацьовано. Є. М. Крамер разом з співробітником іншої обсерваторії написав монографію за матеріалами досліджень.

За дорученням Міжнародної Астрономічної Ради, доц. А. М. Шульберг регулярно подає інфор-

мації про роботу радянських вчених в галузі затемнених перемінних зірок.

На кафедрі рентгенометалофізики результати дослідження проф. А. Є. Брюханова про роль текстур при волочинні проволочки передано Канатному заводу.

Великі досягнення і у наших студентів, які беруть участь в науковій роботі кафедр фізичного факультету. За активну участь в науково-дослідній роботі 43 студентам оголошено подяку, нагороджено грамотами і цінними подарунками.

Доц. Т. Я. СЬОРА.

У ГЕОГРАФІВ

Днями виходить з друку науковий збірник географічного факультету «Природа та господарство Одеської області».

Науково-дослідна лабораторія ґрунтознавства географічного факультету восени цього року в колгоспі «Дружба» Цебриківського району Одеської області заклала дослідну ділянку на площі 42 га, на якій будуть вестись систематичні досліді, спрямовані на зниження змиву ґрунтів і підвищення їх родючості.

У виданні університету вийшов з друку науковий збірник географічного факультету «Матеріали по вивченню верхнього неогену південного заходу УРСР», випуск I.

НАРОДЖЕНИЙ В ПОЛУМ'І РЕВОЛЮЦІЇ

ВЕЛИКА Жовтнева соціалістична революція відкрила нову еру в історії людства — еру краху капіталізму та утвердження комунізму.

Революційна молодь Петрограда, Москви, України, Білорусії, Середньої Азії, всієї нашої країни під керівництвом комуністів із зброєю в руках боролась за торжество влади Рад. Ця самовіддана боротьба завершилася перемогою робітників та селян. На одній шостій земної кулі назавжди була скинена влада експлуататорів. Народжена революцією радянська держава знищила політичний, соціальний та національний гніт.

Трудяща молодь вперше одержала політичні права. Пролетарська держава першими декретами заборонила працю чотирнадцятилітніх дітей, запровадила скорочений 6-годинний робочий день для підлітків, які не мають 18 років, встановила охорону праці молодих робітників та робітниць.

З перемогою Великої Жовтня наступив новий етап в революційній боротьбі молоді, і молодість класу пригнобненого перетворилася в молодість класу правлячого. Для того, щоб збільшити силу і революційну енергію робітничо-селянської молоді, необхідно було об'єднати її в рядах єдиної всеросійської організації.

З цієї метою 29 жовтня 1917 року в Москві було скликано I Всеросійський з'їзд спілок робітничої та селянської молоді. Від 22100 членів місцевих спілок на з'їзд прибуло 176 делегатів з ухвальним голосом і 19 — з доповіддю. Серед делегатів було 88 молодих більшовиків, 38 співчуваючих, останні — безпартійні.

З'їзд повинен був обговорити ряд актуальних питань: про сучасний момент, про культосвітню та економічно-правову роботу, про фінансування спілок, прийняти Програму та Статут, обрати ЦК.

Бурхливими оплесками відповіли делегати на пропозицію обрати почесним головою з'їзду Володимира Ілліча Леніна та Карла Лібкнехта. За дорученням ЦК

РКП(б) з доповіддю «Про сучасний момент» на з'їзді виступив більшовик Є. М. Ярославський. В доповіді він дав ленінський аналіз внутрішнього та міжнародного становища пролетарської держави, доводив неминучість перемоги робітників та селян. Є. М. Ярославський, звертаючись до делегатів — посланців багаторічної гвардії юних революціонерів, закликав трудящу молодь ще активніше включитися в боротьбу за соціалізм.

В резолюції по сучасному моменту з'їзд висловив «повну солідарність з робітничо-селянською владою в боротьбі за комунізм». В резолюції було записано: «Світова контрреволюція, яка назріває на півдні, знайде в нашому середовищі гідну відсіч. Весь свій революційний запал, всі свої молоді сили ми віддамо на боротьбу з нею. Наш голос лунає над всією землею, скликаючи під свої прапори революційну молодь усього світу. Наближається останній, і вирішальний бій. Ні кроку назад! Хай живе III Інтернаціонал! Хай живе Радянська влада!».

З'їзд переходить до другого питання — повідомлень з місць. Коротко, як донесення військових, звучать доповіді делегатів. Вступаючи рапортують з'їзду про життя і діяльність спілок молоді, про

Студенти I—IV курсів механіко-математичного факультету добре попрацювали в колгоспах області на збиранні врожаю, а також на ремонтно-будівельних роботах в університеті.

Завершила і подала до захисту дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук старший викладач І. Г. Лободзинська.

Представники факультету доц. П. О. Христиненко та викладач

М. Л. Гаврильченко взяли участь в роботі Всесоюзної конференції з теорії тонких оболонок в Єревані.

Затверджено Вищою атестаційною комісією учений ступінь кандидата фізико-математичних наук ст. викладача Р. Г. Грабовської.

Виходить з друку методичний посібник з курсу креслення та начертальної геометрії для студентів-заочників. Автори — доц. В. О. Алексеева та асистент П. Ф. Долібандо.

Як і вся країна

Наш народ відзначає 45-ту річницю Великого Жовтня. Всі трудящі намагаються прийти на свято з найкращими показниками в праці.

Є чим зустріти Жовтень філологічному факультету. Добре працювали студенти I—IV курсів на збиранні сільськогосподарських культур на полях Іванівського, Савранського та Любашівського районів. Норми виробітку щоденно перевиконувались. Пізніше в колгоспах Савранщини трудилися наші дипломанти.

Нещодавно колектив наших на-

уковців поповнився новим кандидатом наук — кандидатську дисертацію захистив В. П. Дроздовський.

27—30 жовтня в університеті проходила перша міжвузівська наукова конференція, присвячена вивченню традицій О. М. Горького в радянській літературі. З доповідями на конференції виступили викладачі філфаку: доценти П. І. Збандуто, О. П. Ковальчук, Л. В. Берловська, Б. Я. Барська, В. Ф. Руденко, Б. О. Шайкевич та інші.

К. КУЗІНА,
студ. II курсу філфаку.

те, як вони на ділі виконують почесну роль бойових помічників партії. Оплесками зустрічає з'їзд появу на трибуні представника молоді України. Це був Ключовський — член Київської комуністичної спілки молоді. Він єдиний делегат від української молоді, якому вдалося перейти через лінію фронту. Ключовський розповів про боротьбу робітничо-селянської молоді України проти української буржуазно-націоналістичної контрреволюції та австро-німецьких окупантів.

З'їзд звернувся з привітанням до трудящої молоді України, в якому підкреслив, що «недалеко той час, коли в єдину сім'ю трудящої молоді Росії відлетить революційна українська молодь».

З великою увагою делегати обговорили Програму та Статут своєї організації. В основу прийнятої з'їздом Програми лягли три тези: 1) Спілка молоді солідарна з Російською Комуністичною партією (більшовиків). Її мета — поширення ідей комунізму і залучення робітничої та селянської молоді до активного будівництва Радянської Росії. 2) Спілка молоді — організація незалежна, вона працює під керівництвом партії комуністів. 3) Спілка називається: Російська Комуністична Спілка молоді.

З'їзд схвалив Статут, який формулював організаційні принципи будови РКСМ. «Членом Комуністичної спілки молоді,— говорилося в параграфі I-му Статуту,— може бути кожний, кому не більше 23-х років, хто визнає Програму і Статут спілки, входить до складу однієї з її організацій, підкоряється усім її постановам і платить членські внески».

Одним із важливих завдань РКСМ була визнана активна робота в культосвітній галузі. Резолюція з цього питання зобов'язувала організації РКСМ створювати для молоді клуби, читальні, бібліотеки, гуртки, школи, курси.

З'їзд продемонстрував вірність революційної молоді країни Рад принципам пролетарського інтернаціоналізму. Про це свідчило рішення про участь РКСМ в інтернаціональному русі молоді, про солідарність з робітничо-селянською молоддю всього світу.

Так в полум'ї Великої Жовтня народилася Ленінська Комуністична Спілка Молоді.

З'їзд політично та організаційно оформив комуністичний рух молоді, об'єднав розпоршені організації та групи революційної робітничої і селянської молоді в єдину Російську Комуністичну Спілку Молоді.

В. І. СКРИЛЬОВА.

Наприкінці жовтня відбулася цікава зустріч студентів та викладачів ОДУ з групою відомих українських письменників. Зліва направо: С. Олійник, О. Гончар, В. Кондратенко, М. Сингаївський.

Героїчне минуле

На схилах чорніють входи до знаменитих одеських катакомб. Підходимо, зупиняємось. Екскурсовод т. Рашков починає розповідати про події, які відбувалися тут під час Великої Вітчизняної війни. Перед очима проходять картини диких звірств фашистів...

Народ піднявся на боротьбу. В одеських катакомбах знайшли укриття народні месники. Тут, звідки ми почали свою екскурсію по катакомбах, діяв партизанський загін Молодцова-Бадаєва.

З запаленими свічками спускаємося до підземелля, ідемо довгими, то високими, то низькими коридорами, робимо кілька поворотів і зупиняємось. Уважно оглядаємо колодязь, який партизани використовували для зв'язку. Екскурсовод розповідає про життя і боротьбу партизан, про труднощі, численні операції народних месників.

Притихлі, суворо насупивши брови, слухали історики третьокурсники про трагічну загибель командира партизанського загону Молодцова-Бадаєва.

О. ФЕДОРОВ.

Діячі зарубіжних компартій про Жовтень

КІМ ІР СЕН
(Корея)

Перемога Жовтневої революції освітила загравою свободи корейський народ, який животів у безмежному горі, і вказала йому на шлях боротьби і шлях до перемоги.

ДЖ. АЙДІТ
(Індонезія)

Після Жовтневої революції почалась ера краху капіталізму, ера, що веде до соціалізму та комунізму.

МОРІС ТОРЕЗ
(Франція)

...Радянська революція підняла дух міжнародного робітничого класу, вона дала йому нову впевненість, вона вдихнула сили в світовий робітничий рух.

УІЛЬЯМ З. ФОСТЕР
(США)

Велика Жовтнева революція — корінний поворотний пункт у всесвітній історії.

С. ХАКАМАДА
(Японія)

Марксизм-ленінізм і переможний досвід Великої Жовт-

невої соціалістичної революції служать провідною зіркою в боротьбі японського народу за звільнення.

ДОЛОРЕС ІБАРРУРІ
(Іспанія)

В глибоких змінах на користь соціалізму, що відбулися в незабутні жовтневі дні 1917 року, іспанські робітники бачать своє власне майбутнє, свій власний шлях.

ЕРНСТ БЮРНЕЛЬ
(Бельгія)

Трудящі Бельгії ніколи не забудуть, що ера великих перемог робітничого класу була відкрита славною Жовтневою революцією.

ХО ШІ МІН
(В'єтнам)

Подібно тому, як сонце, піднімаючись над землею, проганяє геть темноту, так Жовтнева революція освітила новим світлом історію людства.

ДЖОН ГОЛЛАН
(Великобританія)

Велика Жовтнева соціалістична революція сповістила про докорінний перелом в історії людства. Вона — межа у віковому розвитку суспільства.

До 1917 року соціалізм міг бути лише теорією. Тепер він живий — дійсність, це запалює народи всього світу.

Поздоровляємо

Нещодавно на черговому засіданні кафедри російської та зарубіжної літератури колеги тепло вітали доцента кафедри Поліну Іванівну Збандуто в зв'язку з її шестидесятиріччям. Тепло поздоровили П. І. Збандуто доценти З. А. Бабайцева, Г. А. Вязовський, Ф. П. Смагленко.

Поліна Іванівна часто виступає на сторінках нашої газети з цікавими різноманітними матеріалами. Редакція газети «За наукові кадри» приєднується до поздоровлень і бажає Поліні Іванівні міцного здоров'я та багато творчих успіхів.

-ЕВІ замість -У, чи -ОВИ, -ЕВИ;

3) помітно витісняються в західноукраїнських говорах флексія -ИИ у родовому відмінку множини;

4) звужують сферу свого вжитку в південно-східних говорах такі дієслівні форми як **ходю, просю, ходе, просе** тощо;

5) тепер тільки зрідка в окремих говорах уживаються такі конструкції як **«нас було двоє»**.

Не сталося істотних змін у фонетичній та граматичній системах після Жовтня і в українській літературній мові — вищій формі вияву загальнонародної мови. Однак і в історії дальшого розвитку української літературної мови відбулися деякі досить помітні зміни. Передусім після революції помітно змінилися взаємини між українською літературною і українською загальнонародною мовою.

Українська літературна мова одержала повну можливість глибоко і всебічно використовувати і вбирати в себе багатющі скарби загальнонародної мови української соціалістичної нації.

Українська літературна мова вже не потребує «допомоги» з боку діалектів, бо в загальнонародній натуральній укра-

Чудовий ранок

Осінь! Скільки чудового викликає в уяві це слово! Це ранок з морозним свіжим вітерцем, який пробирається під ще літній одяг. Це пофарбовані в жовте з усіма можливими відтінками дерева і кущі. Лише природа може створити таке багатство фарб. Особливо яскраво відчули ми це, ідучи жовтневого ранку Ботанічним садом. Першокурсники поспішали на недільник. І хоч ранок видався прохолодним і навіть зимовим, на недільник прийшло багато юнаків та дівчат. Не гаючи часу, з запалом взялися за роботу. Кожний факультет працює окремо. Одні обкопують молоді деревця, інші вирубують бур'яни, скопують ділянки. Хтось заспіває. Так, впізнаю. Це голос Євгена Левицького. Його підтримують дівчата, і весела пісня лине над морськими хвилями. Її підхоплює вітер і несе далеко в море, до рибальських човнів.

А з сусідньої ділянки доноситься:
— У лукомор'я дуб зелений...

Це закінчують свою роботу філологи. Завзято працюють Людмила Іванова, Галина Ліщенко, Яків Шпанько та багато інших.

Закінчили роботу і, веселі та збуджені, юнаки та дівчата поїхали додому. Цей чудовий осінній ранок запам'ятається їм надовго.

Д. БУХАНЕНКО,
студент I курсу філфаку.

27—30 жовтня в університеті проходила міжвузівська наукова Горьківська конференція, в якій брали участь літературознавці багатьох міст країни. На конференції була присутня дружина О. М. Горького — К. П. Пешкова.

Детальніше про роботу конференції читайте в одному з наступних номерів.

Наші славні дівчата

Багато хороших студентів, цікавих людей і чулих товаришів вчиться на нашому курсі.

Особливо великою увагою користується на курсі та факультеті наш комсомольський вожак — Світлана Козьяніна. Згадуючи про Світлану, завжди відмічаєш її добросовісність. Ця риса найбільш характерна для неї. Саме добросовісне ставлення допомагає Світлані бути відмінницею в навчанні, однією з кращих гімнасток, а сумлінним ставленням до комсомольських обов'язків вона завойовує любов і повагу комсомольців факультету.

В колгоспі ми працювали на різних роботах. І завжди на найвідповідальніших місцях була С. Козьяніна, Г. Іванова, Ж. Жук, Ж. Ситенко.

інській мові і в самій літературній виробилось достатньо засобів для того, щоб передати найскладніші думки, почуття, їх нюанси.

В епоху соціалізму українська літературна мова вперше в історії стала державною мовою. Її загальнообов'язкові норми через школу, пресу, радіо, звукове кіно швидко поширюються і помітно витісняють з ужитку норми діалектної мови.

До революції українська літературна мова по суті не мала термінологічної лексики. Термінологічна лексика української наукової мови була створена тільки після Жовтня. Основним джерелом для термінологічної лексики наукового стилю української літературної мови була, звичайно, в першу чергу термінологічна лексика російської літературної мови.

Після революції в усіх стилях російської літературної мови поширилось багато неологізмів. З російської літературної мови шляхом прямого запозичення чи калькування ці неологізми заходили і в літературні мови інших соціалі-

стичних націй. Так, напр., через російську літературну мову і в українській літературній мові поширились такі слова як **червоноармієць, п'ятирічка, політосвіта, піонерзагін, радіомовлення, крокуючий екскаватор** тощо.

І, навпаки, з літературних мов соціалістичних націй зайшло чимало слів у російську літературну мову. Напр., у російській художній літературі, пресі вживаються такі, напр., українські слова, як **бондар, дівчата, вареники, хутір, хлібороб, школяр, дівтора** тощо.

І, нарешті, українська літературна мова в епоху соціалізму вперше в її історії стає дійсно національною літературною мовою, бо тепер вона не тільки живиться соками загальнонародної національної мови, а нею практично користуються в повсякденному житті всі члени української соціалістичної нації.

Від усього серця поздоровляємо всіх чудових наших товаришів з святом!

В. ДУДЕНКО,
студентка III курсу хімфаку.

стичних націй. Так, напр., через російську літературну мову і в українській літературній мові поширились такі слова як **червоноармієць, п'ятирічка, політосвіта, піонерзагін, радіомовлення, крокуючий екскаватор** тощо.

І, навпаки, з літературних мов соціалістичних націй зайшло чимало слів у російську літературну мову. Напр., у російській художній літературі, пресі вживаються такі, напр., українські слова, як **бондар, дівчата, вареники, хутір, хлібороб, школяр, дівтора** тощо.

І, нарешті, українська літературна мова в епоху соціалізму вперше в її історії стає дійсно національною літературною мовою, бо тепер вона не тільки живиться соками загальнонародної національної мови, а нею практично користуються в повсякденному житті всі члени української соціалістичної нації.

Доц. А. А. МОСКАЛЕНКО.

„ЗА НАУКОВІ КАДРИ“

СТОП. 3. 7 ЛИСТОПАДА 1962 Р.

Розвиток української літературної мови після Жовтня

ЕПОХАЛЬНЕ значення Великої Жовтневої соціалістичної революції в історії української літературної мови полягає в тому, що вона створила на основі лінгвістичної національної політики родючий ґрунт для вільного й безперешкодного розвитку української літературної мови в усіх її стилях.

Після перемоги Великого Жовтня на руїнах старих буржуазних націй поступово почали утворюватись соціалістичні нації.

Кожна соціалістична нація, в тому числі і українська, докорінно відрізняється від буржуазної нації. Цілком природно, постає питання — «Чи відрізняється докорінно літературна мова соціалістичної нації від літературної мови буржуазної нації?»

До лінгвістичної дискусії 1950 р. на ці питання абсолютна більшість мовознавців відповідала: «Так, мова кожної соціалістичної нації відрізняється від мови буржуазної нації».

Після лінгвістичної дискусії, коли марристське твердження, що мова є ідеологічна надбудова, було визнане вульгарно-соціологічним, мовознавці почали твердити, що мова соціалістичної нації, зокрема і літературна, докорінно не відрізняється від мови буржуазної нації, зокрема і літературної. Ми вважаємо таке твердження не цілком правильним.

Якщо співставити лексичну систему української мови соціалістичної нації з лексичною системою української мови буржуазної нації, то мусимо констатувати досить істотні, хоч і не докорінні, зміни. Так, напр., у мові української соціалістичної нації не вживаються зовсім чи звузили сферу свого вжитку такі слова, як **десяцький, урядник, кріпаччина, скіпщина, бичня** (загін) тощо.

І, навпаки, у мові української соціалістичної нації в усіх різновидах досить широко вживаються такі слова, як **гвинтокрил, лавсан, колгосп, партшкола, політнавчання, ракетносець, семірічка** тощо.

І таких нових слів, які зовсім не вживались у мові української

буржуазної нації дослідники вже зафіксували десятки тисяч. Отож, ми вважаємо, що не можна категорично твердити, що нібито лексична система (словниковий запас) мови української соціалістичної нації істотно не відрізняється від лексичної системи мови української буржуазної нації.

Фонетична і граматична системи мови української соціалістичної нації вже не будуть так істотно відрізнятися від фонетичної і граматичної системи мови української буржуазної нації, як лексична система. Однак, за роки радянської влади у говорах і діалектах української мови сталося чимало змін не тільки в їхньому лексичному складі, а й у фонетичній та граматичній системах. Загальний процес, який зараз відбувається в історії українських говорів і діалектів, — це процес їх ліквідації, ліквідації говіркової і діалектної строкатості в зв'язку з поширенням через школу, пресу, радіо, тощо норм літературної мови. У фонетичній системі відбуваються такі зміни:

1) відмирання дифтонгів та різних монофтонгів на місці **О, Е** в новозакритих складах та **Ь** у північних та деяких західноукраїнських говорах;

2) поширення м'якої вимови приголосних **З, С, Д, Т, Н, Л, Ц** перед **І** з **О** замість твердої;

3) у багатьох західноукраїнських говорах помітно втрачається епентетичний звук **Л**;

4) помітно втрачається тверда вимова **Р** у північних і західноукраїнських говорах;

5) замість **Хв** в іншомовних словах вимовляється **Ф**.

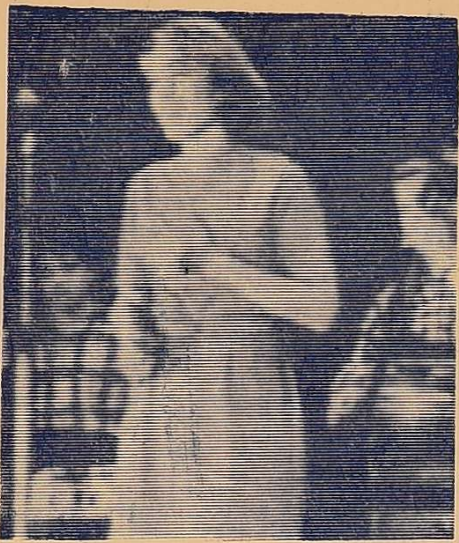
Якщо до Жовтня окремі діалектні фонетичні риси проникали і в українську літературну мову, то тепер це спостерігається рідко.

У граматичній системі після Жовтня сталися, напр., такі зміни:

1) категорія двоїни в українських говорах досить помітно звузила сферу свого вжитку;

2) у північних і західноукраїнських говорах поширюється у давальному відмінку однини іменників чоловічого роду флексія **-ОВІ,**

СПІВЕЦЬ РЕВОЛЮЦІЇ

Успішно пройшов концерт ху- дожньої самодіяльності на свят- ковому вечорі хімічного і фізично- го факультетів.

Фото П. Башкарьова.

СЕРЦЕ КУТУЗОВА

Кожний, хто приїздить до Ле- нінграда, обов'язково побуває на Невському проспекті. І обов'язко- во зупиниться біля величної будо- ви — Казанського собору. Собор знаменитий тим, що в ньому збе- рігається прах російського полко- водця М. І. Кутузова. Коли захо- диш в музей, справа, біля стіни, в невеличкій скромній загороді знаходиться могила Кутузова. Екс- курсоводи розповідають цікаву іс- торію про поховання великого полководця.

М. І. Кутузов умер після ви- гнання з території нашої країни військ Наполеона в польському містечку Болеславці. Розповіда- ють, що, вмираючи, М. І. Кутузов сказав: «Я вмираю, але серце моє залишається тут». Його слова зро- зуміли як прохання поховати його серце там, в Болеславці. Серце по-

В СЕРЕДИНІ минулого сто- ліття у Франції з'явився по- ет неабиякого таланту, справді на- родний поет — пролетарій Ежен Потье

Ежен Потье, автор «Ітернаціо- налу», учасник і співець двох ре- волюцій, народився в сім'ї па- ризького робітника 4 жовтня 1816 року. Робітник-пакувальник, а згодом художник, який створював візерунки вибілки, Ежен був відомий в цій галузі прикладного мис- тецтва. Свою першу пісню він створив у 14 років. Називалася вона — «Хай живе свобода!». Не- забаром його пісні, сатиричні вір-

ші і поеми набувають широкої по- популярності. До ідейних вершин «Ітернаціоналу» Потье піднявся через бої на барикадах двох рево- люцій — 1848 року та Паризької Комуни. Але уже пісні 1848 року пройняті таким розумінням гни- лості капіталістичної системи і такою поетичною майстерністю, що у його сучасників не було сум- ніву, що в літературу прийшов могутній талант. Свою літератур- ну діяльність поет починає під впливом Беранже, але на відміну від нього Потье з перших кроків своєї творчості далекий від ідеалі- зації бідності. Його політична сві- домість зростає разом із ростом політичної свідомості робітничого класу. В дні революції 1848 року Потье — учасник барикадних битв, пізніше, коли Ежен Потье став членом I Ітернаціоналу, він був близько знайомий з Марксом та Енгельсом. Ежен був у перших рядах борців за проголошення Комуни.

Активний діяч і член Комуни в героїчні дні перемоги, Потье гар- яче відстоював інтереси трудя- щих. Борючись на барикадах, захищаючи Комуни зі зброєю в ру- ках, Потье бачив її загибель, бачив смерть своїх друзів. Лише завдяки щасливій випадковості йому вдалося уникнути розстрілу. Заочно засуджений військовим су- дом до страти, він втік із Франції в Англію, а потім у 1873 році пе- реїхав до Америки. Гімн револю- ційного пролетаріату «Ітернаціо- нал» написано ним в паризькому підпіллі перед від'їздом в емігра- цію. Створюючи свою чудову піс- ню, Потье не сумнівався, що во- на знайде живий відгук у серцях свободолюбивих французів. Неда- ремно ці гнівні, революційні вірші народилися через кілька днів після розгрому Паризької Комуни, коли на тротуарах та бруку ще не ви- сохла кров комуністів. В цих вір- шах непохитна віра в майбутнє ро- бітничого класу. Пісня, що стала гімном революційного пролетарі- ату, розрахована на маси, вона надзвичайно ясна і доступна ко- жному. Вона відзначається револю- ційним пафосом і оптимізмом. Рядки приспіву виражають ідею дружби і братерства народів у бо- ротьбі з гнобителями.

Автору слів цієї натхненної піс- ні не довелося почути її викона- ння, тому що вірші були вперше надруковані в 1887 році, через 16 років після того, як вони були на- писані, а музика до них була створена в 1888 році композито-

ром-робітником П'єром Дегейте- ром. В 1928 році уже старий ком- позитор побував у Москві. З ве- лким хвилюванням і радістю слу- хав П'єр Дегейтер свою пісню у виконанні тисяч людей під час де- монстрації на Красній Площі.

В еміграції Ежен Потье про- довжує революційну боротьбу. Він пише кілька поем: «Паризька Ко- муна», «Робітники Америки робіт- никам Франції» та інші. В остан- ній час він описує життя робітни- ків під гнітом капіталізму, їх важку непосильну працю. На бать- ківщину поет повернувся через 9 років — в зв'язку з амністією. Хворий, змучений роками вигнан- ня, він продовжує писати вірші, сонети, блискучі памфлети, вра- жаючи своєю внутрішньою муж- ністю. Особливо цікава в твор- чості пролетарського поета тема боротьби з милітаризмом. Серія прекрасних антивоєнних віршів створена ним в 50—60 рр. минуло- го століття. Поряд з антимиліта- ристською звучить тема викрит- тя американського капіталізму, брехливого буржуазної демократії. Однак, в поета є і вірші, сповнені ніжності й ліричного пафосу, в яких поет оспівує мирну працю свого народу.

Вражає піднесеність в творчості Потье у 80-ті роки. Потье мужньо переносив біль невизнання та невідомості. І лише під кінець життя поета його вірші вийшли з друку. Після смерті бу- ло надруковано збірку його вір- шів.

Великий поет робітничого класу помер 7 листопада 1887 року в Парижі. Тисячі робітників ішли за труною поета. Ежен Потье похо- ваний на кладовищі Пер Лашез, де поховано розстріляних в 1871 році паризьких комунарів. Потье — один з найулюбленіших поетів французького пролетаріату.

Він усе своє життя віддав бо- ротьбі за свободу. «Ітернаціо- нал», покладений на музику П. Дегейтером, став гімном борців за свободу, був перекладений на російську мову в 1902 році поетом-революціонером А. Я. Коцем і швидко завоював популярність се- ред російського пролетаріату: він закликав лунав на барикадах 1905 року, з ним ішли на бій робітники в жовтневі дні 1917 року.

Після перемоги Великого Жовт- ня «Ітернаціонал» перекладено на мову більшості народів світу. Володимир Ілліч Ленін писав: «Потье залишив після себе справ- ді нерукотворний пам'ятник. Він

був одним із найбільш великих пропагандистів за допомогою піс- ні...».

В наші дні гнівні, пристрасні вір- ши Ежена Потье, поета Паризь- кої Комуни, зберегли свою силу. Вони — суворе застереження па- лліям війни. І немає такого куточка земної кулі, де б не лунали слова «Ітернаціоналу», які кличуть про- летаріат усього світу на боротьбу за краще майбутнє.

Ст. викладач Н. Е. СВІРСЬКА.

Ернст ДЖОНС

Пісня заробітчанина

Земля належить лордам,
Річки й моря — купцям,
Банкірам — гори золоті,
А що ж, мій брате, нам?
Машини тчуть хазяйський зиск,
А зброя захища
Руками тих, хто гне свій горб
На благо багача.
У війську, в церкві та в суді,
Хто з грішми, — той і там,
Театри й школи — все для них,
А що ж, мій брате, нам?
Не падай духом! Вір та жди —
Загинуть сили зла,
І вже тепер борись за те,
Щоб ця пора прийшла.
Наука і розваги —
Заможнім жирунам,
А злидні, нещучо, нужда
І вічна праця — нам.
Роби й роби, а маєш що?
Сумний голодний дім,
Все, що несе нам збитки,
Приносьть користь їм.
У шлюбні, в дітях і в сім'ї
Щастить багатіям,
Для них — любов, для них —
краса,
А щоб ж, мій брате, нам?
Наш заробіток — копійки,
Наш вік — ланцюг образ,
І тільки цвинтар та тюрма
Вітають радо нас.
Ми не забудемо повік
Пекучих злиднів жах —
Як плаче мати над дитям,
Що вмерло на руках.
І хто б наш погляд не зустрів,
Той все читає там:
«Багатим — землі та моря,
А що ж, мій брате, нам?»
Ганебній долі мовчки
Скорився кожен з нас,
Хай ми німі, хай ми дурні,
Але настане час:
Ударять дзвони на сполох
Повстане бідний люд,
Палаці й замки упадуть —
Гряде народний суд.
Тоді, забувши скорбний плач,
Ми вийдемо з льохів,
І наше гасло прогрімить
Мільйоном голосів:
«Не падай духом! Вір та жди —
Загинуть сили зла,
І вже тепер борись за те,
Щоб ця пора прийшла».

Переклад з англійської
С. КАРАВАНСЬКОГО.

Редактор М. ПАВЛЮК.

Волейбольні новини

Цього року першість вузів мі- ста з волейбола розпочалась в се- редині жовтня на відкритих май- данчиках.

Університетські команди на цій першості грали загалом краще, ніж в попередні роки. В клубному заліку волейболісти ОДУ забез- печили собі призове місце. Останні зустрічі вирішать, буде це II чи III місце.

Невдало обраний час проведен- ня змагань — одразу ж після літ- ніх канікул — вплинув на якість виступу окремих команд, зокрема, наші чоловічі команди, які попов- нились новими, здібними гравця- ми, не встигли зігратись, і це від- билось на їх грі. Це в першу чер- гу стосується до гравців першої команди, які в більшості зустрі- чей, ведучи гру «на рівних», на закінчення партій допускали грубі помилки і віддавали перемогу. Хочеться відзначити гру жіно-

чих команд. Незважаючи на від- сутність провідних гравців, вони виступили рівно і сильно.

Г. ГАРКУША.

ЛІТЕРАТУРА ДО 45-х РОКОВИН

До 45-х роковин Жовтня Науковою бібліотекою ОДУ одержано цілий ряд книжок з питань історії революції і громадянської війни, боротьби з ін- тервентами і керівної ролі Комуністичної партії в перемозі першої в світі соціалістичної революції.

Саме завдяки цьому керівництву революція перемагала в центрі і в так званих «національних окраїнах» — майбутніх соціалістичних республі- ках. Матеріали про це знаходимо в книжках:

Очерки истории Ленинградской организации КПСС, ч. I, Л., Лениздат, 1962.

Большевистские организации Украины в период установления и укрепления Советской власти (ноябрь 1917 — апрель 1918). Сборник докладов и материалов, К., Госполитиздат, УССР, 1962.

Ивашин В. Г. Борьба большевиков Белоруссии против корниловщины. Минск, 1962 г.

Очерки истории Коммунистической партии Латвии, ч. I, 1893—1919. Рига, Латгосиздат, 1962.

Окреме місце займають збірки документів і спо- гадів, присвячених перемозі Великої Жовтневої соціалістичної революції:

Борьба за установление и упрочение Советской власти. Хроника событий. М., Изд. АН СССР, 1962.

Великий Октябрь. Сборник документов. М., Изд. АН СССР, 1962.

Годы огневые. Сборник воспоминаний участни-

ков Красноярского большевистского подполья. Красноярск, Кн. издательство, 1962.

Утро нового мира. Сборник воспоминаний и до- кументов о II Всероссийском съезде Советов. М., Госполитиздат, 1962.

Про розгром интервенції знаходимо цікавий ма- теріал в книжках:

Кольцов П. С. Последняя схватка с Антантой. М., Госполитиздат, 1962.

Грунт А. Я. Заговор обреченных. (разгром кор- ниловщины). М., Госполитиздат, 1962.

Южный фронт. Борьба советского народа с ин- тервентами и белогвардейцами на Юге России. Сборник документов. Ростов на Дону. Кн. изда- тельство, 1962.

Цілі етапи переможного шляху революції ви- світлено в працях:

Слудская К. О. Победа Октябрьской революции и установление Советской власти в Молдавии. Кишинев, Карлт молдовеняскэ, 1962.

Агаяк Ц. П. Великий Октябрь и борьба тру- дящихся Армении за победу Советской власти (Ереван, Изд. АН Арм. ССР, 1962).

Є і книжки, присвячені бійцям і героям револю- ції:

Г. Толокольников. Александр Пархоменко. М. «Знание», 1962.

М. Симонян. Жизнь для революции, Очерк о Н. В. Крыленко, М., Госполитиздат, 1962.

„ЗА НАУКОВІ КАДРИ“
СТОП. 4. 7 ЛИСТОПАДА 1962 Р.